

Тетяна Короїд – доктор філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, старший викладач кафедри освітології та психолого-педагогічних наук, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна.

Кола наукових інтересів: педагогічна майстерність, рефлексія та саморозвиток студентів, психолого-педагогічні умови навчання.

✉ tetkor2024@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0002-6390-4766>

УДК 378.091.12.016:33

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2026-1-61-69>

Подано до редакції: 06.03.2026

Прийнято після рецензування: 27.03.2026

Затверджено до друку: 27.04.2026

Опубліковано: 28.04.2026

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ В СИТУАЦІЯХ ОСВІТНЬОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Анотація. У статті подається аналіз психолого-педагогічних умов формування педагогічної майстерності здобувачів вищої освіти в ситуаціях освітньої невизначеності. Освітня невизначеність, нестабільність вимог, компетентність педагогічних працівників, якість прийняття рішень – усе потребує якісного, професійного освітнього менеджменту, стратегічного мислення, лідерства й системного підходу. Відповідно зростають вимоги до педагогічної майстерності студентів університету як інтегральної професійної якості, як синергії щодо їх компетентності, здатності вирішення непростой фахової місії. Актуалізується потреба в науковому обґрунтуванні психолого-педагогічних засад формування педагогічної майстерності студентів в умовах освітньої невизначеності, тому як знижується потенціал їх розвитку як цілісної особистісно-професійної якості. Обґрунтовано авторське бачення педагогічної майстерності як динамічного процесу самоконструювання професійних дій за умови відсутності готових нормативних рішень. Акцентовано увагу на синергії емоційної саморегуляції, рефлексивної активності, педагогічної імпровізації як внутрішньому механізмі професійного становлення майбутнього вчителя. Зазначено, що його педагогічна майстерність залежить від компетентності й майстерності викладача та психолого-педагогічних умов й освітнього середовища університету. Уточнено, що педагогічна майстерність студента інтерпретується не як набуття компетентностей, а як інтегративний психолого-педагогічний феномен, що виникає у відповідь на освітню невизначеність. Запропоновано оригінальні освітні ситуації, у яких невизначеність набуває статусу розвивального ресурсу. Доведено, що за відповідних психолого-педагогічних умов університетське середовище трансформується у простір автономного педагогічного вибору та відповідальності.

Ключові слова: педагогічна майстерність; професійна підготовка студентів; психолого-педагогічні чинники; толерантність до невизначеності, педагогіка вищої школи.

Постановка проблеми. Зростання рівня невизначеності щодо професійної підготовки майбутніх педагогів зумовлено умовами швидких освітніх, технологічних змін функціонування сучасної вищої освіти, адже її трансформація пов'язана з інтеграцією з Європейським Союзом, оновленням змісту, цифровізацією тощо. Освітня невизначеність, нестабільність вимог, часом недостатня компетентність педагогічних працівників, якість прийняття рішень потребують якісного, професійного освітнього менеджменту, стратегічного мислення, лідерства й

системного підходу. Слід відзначити звіт щодо Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки (МОН, 2022), SWOT-аналіз національної системи вищої освіти (МОН, 2022) і оновлення Стратегії розвитку вищої освіти відповідно до викликів війни (МОН, 2025). В операційному плані стратегічні цілі у сфері освіти і науки трансформуються в конкретні завдання, очікувані результати й індикатори на 2025–2028 рр. Відповідно, зростають вимоги до педагогічної майстерності (ПМ) студентів університету як інтегральної професійної якості, синергії щодо їхньої компетентності, здатності до реалізації непростого фахової місії. Відтак, їхня ПМ проявляється вже не у відтворенні засвоєння методик, а у здатності професійно діяти в ситуаціях без визначеного алгоритму розв'язання.

Водночас у практиці підготовки студентів щодо їхньої майбутньої професії переважає орієнтація на відтворення заданих алгоритмів діяльності. Pei et al. (2019) доводять, що перехід до компетентісно орієнтованої освіти забезпечує розвиток професіоналів у реальних умовах. Тож актуалізується потреба в науковому обґрунтуванні психолого-педагогічних засад формування педагогічної майстерності студентів (ПМС) в обставинах освітньої невизначеності, адже знижується потенціал її розвитку як цілісної особистісно-професійної якості. Отже, постійна увага до психологічних механізмів переживання підвищує потенціал формування ПМ. Як наслідок, виникають глибинні суперечності між вимогами до гнучкості професійного мислення майбутніх педагогів і недостатньою готовністю їх діяти в ситуаціях невизначеності; високими вимогами до ПМ і домінуванням нормативно-репродуктивних моделей навчання. Тобто приділяється увага змісту й лінійному баченню майбутнього, а не орієнтації на особистість студента, креативність викладача, спільну свободу дій. Це негативно впливає на рівень професійної готовності студентів та здатності щодо рефлексивного прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз наукової літератури дає розуміння про психолого-педагогічні умови формування педагогічної майстерності майбутніх педагогів (ПММП). Так, Шепеленко & Пінська (2014) розглядали проблему психолого-педагогічних умов формування готовності студентів до творчої професійно-педагогічної діяльності. Альохіна & Криклива (2021) провели теоретичний аналіз психолого-педагогічних умов формування навчальної самостійності студентів і конкретизації змісту навчальної самостійності. Кононенко (2025) в результаті порівняльного аналізу виявив відмінності між європейською і вітчизняною парадигмами щодо рівнів індивідуалізації навчального процесу, гнучкості та формуванні академічної автономії викладачів. Авторка статті (Koroid, 2025) здійснила аналіз наукових підходів зарубіжних і вітчизняних науковців до понять «емоційний інтелект» і «емоційна компетентність», а також висвітлила теоретичні й практичні аспекти проблеми розвитку емоційного інтелекту й емоційної компетентності здобувачів вищої освіти. Körkö, Lutovac & Korte (2024) зазначили, що викладачі всього світу стикаються зі студентами, які мають різноманітні потреби й додаткові обов'язки, що виходять за рамки реального навчання; довели, що робота педагогів стала більш складною та вимогливою і вони відчують стрес, пов'язаний із працею взагалі й стосунками зокрема. White et al. (2024) дослідили спільний світовий освітній досвід у зв'язку з численними кризами за часів невизначеності. Kennedy et al. (2025) у своєму дослідженні запропонували вирішення проблеми для закладів вищої освіти (ЗВО): цілеспрямоване навчання з урахуванням невизначеності й підходів до навчання, що поглиблюють здатність студентів впевнено застосовувати навички до складних навчальних середовищ.

Тож на сьогодні ПМ досліджено фрагментарно, без використання цілісних психолого-педагогічних моделей. Аспект дії в умовах освітньої невизначеності щодо підготовки студентів залишається недостатньо опрацьованим: ідеться про їхню професійну тривожність, формалізм у педагогічній діяльності, труднощі прийняття педагогічних рішень. Тому виникає потреба в науковому обґрунтуванні психолого-педагогічних факторів формування ПММП як здатності якісно й ефективно діяти в умовах освітньої невизначеності.

Мета статті полягає у виявленні й обґрунтуванні психолого-педагогічних умов, за яких освітні ситуації невизначеності є чинником становлення професійної майстерності студентів університету як здатності до усвідомленого професійного вибору й відповідального педагогічного рішення.

Завдання дослідження: розкрити ПМС як інтегральне психолого-педагогічне утворення, що поєднує відкритість і варіативність освітнього досвіду; проаналізувати освітню невизначеність як специфічну ситуацію професійного розвитку студента; визначити психологічні механізми переживання студентами освітньої невизначеності та їхній вплив на професійну саморегуляцію; охарактеризувати роль рефлексії, емоційної стійкості, професійної автономії у формуванні ПМ; обґрунтувати психолого-педагогічні умови, за яких невизначені освітні ситуації перетворюються на ресурс професійного зростання студентів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й розв'язання визначених завдань застосовано такі методи: *теоретико-аналітичні* (аналіз і синтез наукових джерел, порівняльне узагальнення наукових підходів з освітології, психології, педагогіки вищої школи (ПВШ)); *емпіричні* (контент-аналіз прикладів освітніх матеріалів); *психолого-педагогічні* (педагогічне спостереження за поведінкою студентів у ситуаціях відкритого вибору); *інтерпретаційні* (теоретичне моделювання психолого-педагогічних умов формування ПМ).

Результати та обговорення. В умовах освітньої невизначеності ПМС формується як динамічна здатність до прийняття професійних рішень за відсутності повної інформації й стабільних алгоритмів діяльності. Тож шляхом компаративного аналізу ПМ викладача і студента визначимося, у чому саме полягають їхні спільні й відмінні характеристики, рівні сформованості цієї майстерності. І. Зязюн, В. Сухомлинський дали визначення педагогічної майстерності як високого рівня діяльності педагога та його вміння торкнутися внутрішнього світу дитини, її прагнення до саморозвитку. Відтак, ПМ викладача (ПМВ) – мистецька діяльність, що мотивує до знань, розвитку навичок й умінь. Харченко et al. (2015, с. 116) упевнені, що ПМВ – це «високий рівень педагогічної діяльності, який ґрунтується на високому фаховому рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді». Відповідно, ПМС залежить від компетентності й майстерності викладача. Ідеться про психолого-педагогічні умови й освітнє середовище університету, коли ПМС інтерпретується не як набуття компетентностей, а як інтегративний психолого-педагогічний феномен, що виникає у відповідь на освітню невизначеність. Ткачук (2014, с. 321) зауважує, що «значної актуальності набуває проблема формування інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів, оскільки спрямованість на розуміння багатоаспектності та багатомірності наукових знань і педагогічних процесів розширює функції професійної діяльності. У структурі інтерпретаційної компетентності студентів виокремлено аксіологічний, когнітивний, діяльнісно-творчий та рефлексивний складники». Зрозуміло, що акцент переноситься з нормативних моделей на індивідуальні траєкторії професійного становлення майбутніх учителів. Ключовими психолого-педагогічними умовами виступають розвиток творчого потенціалу (РТП) індивіда, емоційного інтелекту (ЕІ) й емоційної компетентності (ЕК), толерантності до невизначеності, рефлексивної автономії через самостійно прийняті рішення, внутрішній самоаналіз і здатність до смислотворення у навчально-професійних ситуаціях. Авторка статті (Koroid, 2025, с. 212) зазначає, що «високий рівень ЕІ, як й ЕК впливає на професійну компетентність, ефективність комунікації, успішність. Саме мотивація й мобілізація активної творчої діяльності, розвиток ТП під час надання освітніх послуг, підтримка, емпатія й регулювання емоційної експресивності, контроль емоцій і розвиток ЕГ повинні стати ключовим елементом підготовки фахівця».

Визначимося, у чому саме полягає якісна відмінність між ПМВ та процесом становлення її у здобувача вищої освіти (табл. 1).

Таблиця 1

Педагогічна майстерність викладача і студента ЗВО

Викладач	Здобувач вищої освіти	Умови	Відмінність у визначенні понять
Уміння навчати, розвивати, виховувати	Уміння впроваджувати набуті знання й уміння на виробничій практиці (навчально-методична)	Партнерська й діалогічна взаємодія	Статус
Педагогічна техніка, такт і стиль спілкування	Готовність до саморозвитку й самовдосконалення	Цифрове й рефлексивне освітнє середовище; підтримка педагогічної творчості й інновацій	Рівень
Ефективне використання методів, форм, засобів навчання	Розвиток педагогічного мислення	Рефлексивно-аналітична компетентність; мотивація та суб'єктна позиція	Обов'язок
<i>Відповідальність за результати навчання і власний професійний розвиток</i>			

Аналіз ПМВ і процесу її становлення у здобувача вищої освіти (ВО) дає змогу виявити їх якісні відмінності, що пов'язані зі статусом, рівнем професійного досвіду й характером педагогічної відповідальності. ПМВ є результатом тривалого професійного розвитку, що проявляється у здатності ефективно організувати освітній процес і нести відповідальність за результати освітньої діяльності. Нагомись у здобувача ВО ПМ перебуває на стадії становлення і проявляється у готовності до професійного розвитку, формуванні педагогічного мислення, рефлексивно-аналітичної компетентності й суб'єктивної позиції щодо професійної діяльності. Тож представлені в табл. 1 характеристики демонструють, що ПМС формується в умовах партнерської взаємодії, цифрового й рефлексивного освітнього середовища. Таке середовище підтримує педагогічну творчість й інноваційну активність усіх учасників освітнього процесу. White et al. (2024) розмірковують про те, що означає бути викладачем і студентом у невизначені часи численних криз; виступають за процеси співпраці між поколіннями, переосмислюючи педагогічну практику, чого можна навчитися й зробити в цей період. Топузов et al. (2018) пропонують студентам і викладачам вищої школи (ВШ) матеріали навчального посібника щодо питань формування ПММВ у цілому й розвитку професійно-педагогічної адаптивності зокрема.

Тож розвиток педагогічного мислення є підґрунтям для переосмислення ролі студента як суб'єкта смислотворення, оскільки освітнє середовище університету за таких умов трансформується з простору відтворення знань у простір конструювання індивідуальних педагогічних стратегій. Тут і варіативність освітнього простору й персоналізація освітнього процесу, і проєктно-дослідницький формат діяльності та педагогічна автономія, і мережева взаємодія, що розширює простір педагогічного вибору й визнання індивідуального стилю діяльності тощо. Відтак, ПМС у контексті дослідження інтерпретується не лише як результат сформованих професійних компетентностей, а як динамічний психолого-педагогічний феномен, що формується у процесі професійної підготовки у відповідь на ситуації освітньої невизначеності. Вона втілюється у здатності педагога як робити усвідомлений педагогічний вибір, так і творчо конструювати освітню взаємодію. Ідеться про взаємозв'язок професійної компетентності з інтуїцією й ціннісними орієнтаціями. Отже, формування ПММВ відбувається в умовах варіативності освітнього простору й персоналізації освітнього процесу. Це передбачає розширення можливостей для індивідуальної освітньої траєкторії. Важливу роль відіграють

проектно-дослідницький формат навчальної діяльності, педагогічна автономія й мережева взаємодія, що утворюють простір для педагогічного вибору й формування індивідуального стилю професійної діяльності.

Внутрішній механізм формування ПМС в умовах освітньої невизначеності представлено в табл. 2:

Таблиця 2

Внутрішній механізм формування педагогічної майстерності студента в умовах освітньої невизначеності

Компоненти	Функція	Ознака	Результат
Емоційна саморегуляція (ЕС)	Внутрішній стабілізатор	Стійкість; професійна цілісність щодо непередбачуваних результатів	Перехід до творчо-проектної педагогічної позиції
Рефлексивна активність (РА)	Усвідомленість, осягнення сенсу шляхом переосмислення особистих рішень	Усвідомлений самоаналіз як джерело професійного зростання	Стимулювання розвитку індивідуального стилю педагогічної діяльності
Педагогічна імпровізація (ПІ)	Конструювання дій без опори на жорсткі алгоритми	Ситуативне проєктування освітньої взаємодії: досвід – інтуїція – ціннісні орієнтації	Готовність до відповідального педагогічного вибору
<i>Створення умов завдяки синергії компонентів</i>			

Основу внутрішнього механізму формування ПМС в умовах освітньої невизначеності становить взаємодія трьох ключових компонентів: ЕС, РА, ПІ. ЕС виконує функцію внутрішнього стабілізатора, що забезпечує професійну стійкість (ПС) майбутнього педагога (МП) в умовах непередбачуваності освітніх ситуацій. РА сприяє усвідомленню власних педагогічних рішень та стимулює професійне зростання. ПІ забезпечує здатність до ситуативного конструювання освітньої взаємодії без опори на жорсткі алгоритми. У свою чергу, синергія зазначених компонентів створює психолого-педагогічні умови переходу МП до творчо-проектної педагогічної позиції та формування індивідуального стилю педагогічної діяльності. Саме створення психолого-педагогічних умов формування ПМС у ситуаціях освітньої невизначеності пов'язане зі створенням освітнього середовища, де відсутність готових рішень визначається нормативною складовою навчального процесу.

Отже, інтеграція цих компонентів формує нову якість ПМ, орієнтовану не на відтворення стандартів, а на конструювання освітньої реальності. Альохіна et al. (2021, с. 194) зазначають, що «у якості критеріїв сформованості навчальної самостійності студентів можна виокремити мотиви, що формують потребу в самоосвіті; ступінь усвідомлення ролі самостійної навчальної діяльності та ціннісне ставлення до неї, і наявність умінь саморегуляції і самокерування навчальною діяльністю». Таким чином, освітній простір набуває варіативного характеру, за яким створюються умови конструювання індивідуальних педагогічних стратегій. Це забезпечує перехід від адаптивної до проактивної моделі професійної підготовки, коли ПМ стає результатом усвідомленого вибору й відповідальності як викладача ЗВО, так і майбутнього вчителя. Шепеленко et al. (2014, с. 334) зазначають, що «зادля створення індивідуальної зони творчого розвитку студента педагогу необхідно урахувати індивідуально-психологічні особливості кожного, що надає змогу загальні педагогічні задачі. У процесі розв'язання творчих педагогічних ситуацій, студенти вчать виокремлювати істотні ознаки педагогічних явищ, зіставляти факти, виказувати найбільш імовірні припущення, обирати

ефективні способи розв'язку». Тоді важливою умовою виступають цілеспрямований розвиток ЕС та неоднозначність ПС. Ідеться про здатність індивіда витримувати напруження. Щодо здатності осмислення власних дій і рішень поза межами оцінювання, то не менш значущо видається активізація його рефлексивної діяльності, що передбачає їх усвідомлення й аналіз. Тож формування ПМ здобувачів ВО в умовах освітньої невизначеності постає як складний нелінійний процес, адже окремою умовою є педагогічна підтримка ІД, коли помилка розглядається не як дефіцит підготовки, а як набуття навичок, умінь і досвіду.

Отже, постає питання: в яких освітніх ситуаціях студент вчиться діяти без готових рішень і стандартних сценаріїв? Розглянемо табл. 3.

Таблиця 3

Вибір і відповідальність здобувачів ВО

Ситуація	Педагогічне рішення / вибір	Опис
Відкладений педагогічний наслідок	Прийняте рішення не співвідноситься з миттєвими критеріями оцінювання	Навчання без підтвердження правильності власних кроків
Ціннісна тиша	Не пропонується жодних орієнтирів щодо «правильного / неправильного» педагогічного вибору	Формування здатності до автономного педагогічного рішення
Відкрите завдання	Множинність рішень	Педагогічна імпровізація та відповідальність
Педагогічна неоднозначність	Робота в групі: різний рівень мотивації, непридатність інструктивних рекомендацій	Спостереження й інтуїтивний аналіз
Освітній формат (офлайн, онлайн)	Уміння й навички, інструменти навчання	Переосмислення власної ролі

Бачимо, що ключовим чинником формування ПМ є здатність студентів діяти без гарантії правильного рішення, спираючись на ЕС, РА, ПІ. Таким чином, ПМ постає як якість, що визначається в момент вибору. Ратніков et al. (2024, с. 131) стверджують, що «на думку багатьох психологів, сприйняття невизначеності як нейтрального, невід'ємного феномену, який у принципі є у житті людей, може допомогти не зациклюватися на складнощах навколишнього світу». Доведено, що невизначеність може виконувати не деструктивну, а розвивальну функцію за наявності відповідних психолого-педагогічних умов. Kõrkkõ et al. (2024) переконані, що «відчуття неадекватності й невизначеності є невід'ємним елементом навчання і тісно пов'язане зі стресом і розумовим напруженням». Тоді вирішальною в цьому процесі є ЕС, РА і ПІ. Стосовно здатності ПІ і рефлексії, то викладач гнучко адаптує методи, прогнозує й аналізує результати, а студенти діють за зразком, набуваючи поступово рефлексивних умінь. Тому саме синергія цих компонентів створює умови для переходу від реактивної поведінки до творчо-проектної педагогічної позиції. Відтак, освітня невизначеність постає як спеціально створений розвитковий ресурс, а ПМ інтерпретується як процес внутрішнього самоконструювання щодо ситуацій відсутності зовнішніх регуляторів діяльності. Освітні ситуації розкривають новий вимір професійної підготовки: студент набуває досвіду дій без підтримки стандартизованих сценаріїв. Мається на увазі процес ситуативного самоконструювання педагогічної дії в умовах невизначеності. Таким чином, компаративний аналіз дає змогу простежити процес професійного зростання і трансформації ПМ майбутнього педагога.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Уперше акцентовано увагу на синергії компонентів як цілісному психолого-педагогічному механізмі. Дослідження відкриває новий

напрямок осмислення підготовки студентів й умови трансформації університетської освіти, коли ПМ розглядається як ефект взаємодії особистісних і ситуаційних чинників. Авторське бачення полягає в новому трактуванні ПМС, а не розгляді її як результату засвоєння заданих компетентностей. Тому освітня невизначеність у цьому контексті постає не обмеженням, а простором для нових педагогічних сенсів. На відміну від традиційних підходів, невизначеність розглядається не як ризик, а як освітній ресурс, що ініціює внутрішній механізм професійного зростання. Практична значущість дослідження полягає у створенні підґрунтя для проєктування інноваційних освітніх моделей професійної підготовки студентів. Перспективи подальших розвідок вбачаються у створенні інструментарію діагностики сформованості педагогічної майстерності в умовах невизначеності.

Використані джерела

- Альохіна, Н., & Криклива, І. (2021). Психолого-педагогічні умови формування навчальної самостійності студентів. *Молодий вчений. Педагогічні науки*, 5 (93), 193-197. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-5-93-37>
- Коваль, О. (2014). Розвиток педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін в умовах аспірантури. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*, 2(13), 277-282. <https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/download/932/2180/>
- Кононенко, С. (2025). Європейський підхід та особливості викладання у вищому медичному закладі освіти. *Витоки педагогічної майстерності*, (36), 86-92. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2025.36.339433>
- Міністерство освіти і науки України (МОН). (2022). *Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки*. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/SWOT.stsenariyi-23.02.22.pdf>.
- Міністерство освіти і науки України (МОН). (2022). *SWOT-аналіз національної системи вищої освіти*. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/SWOT.stsenariyi-23.02.22.pdf>
- Міністерство освіти і науки України (МОН). (2025). *Кабмін оновив Стратегію розвитку вищої освіти відповідно до викликів війни*. <https://mon.gov.ua/news/kabmin-onovuyv-stratehiuu-rozvytku-vyshchoi-osvity-vidpovidno-do-vyklykiv-viiny>
- Ратніков, В., & Заглада, В. (2024). *Визначеність знання та освітні невизначеності*, с. 127-131. <https://eprints.zu.edu.ua/42126/1/1.pdf>
- Ткачук, І. (2014). Сутність і структура феномену «інтерпретаційна компетентність студентів педагогічного коледжу». *Педагогіка вищої та середньої школи*, (41), 321-325. <https://doi.org/10.31812/educdim.v41i0.2927>
- Топузов, О., Малихін, О., & Опалюк, Т. (2018). *Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя* (Навчальний посібник). Київ: Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713245/2/pedmaysternist.pdf>
- Харченко І., & Харченко С. (2015). Педагогічна майстерність викладача вищої школи та шляхи її підвищення. *Педагогіка вищої та середньої школи*, (45), 114-119. <https://doi.org/10.31812/educdim.v45i0.2594>
- Шепеленко, & Т., Пінська, О. (2014). Психолого-педагогічні умови формування готовності студентів до творчої професійно-педагогічної діяльності. *Педагогіка вищої та середньої школи*, (40Г), 331-337. <https://journal.kdpu.edu.ua/ped/en/article/view/3013/2749>
- Kennedy, M., Alterator, S., Morse, M., & Rudner, J. (2025). Co-creative pedagogies: learning through uncertainty in higher education. *Higher Education*, (91), 805-824. <https://doi.org/10.1007/s10734-025-01444-w>
- Koroid, T. (2025). Developing emotional intelligence and emotional competence in higher education studrnsts. *The Modern Higher Education Review*, (10), 202-221. URL: <https://doi.org/10.28925/2617-5266/2025.109>

- Körkkö, M., Lutovac, S., & Korte, S. (2024). The sense of inadequacy and uncertainty arising from teacher work: Perspectives of pre- and in-service teachers. *International Journal of Educational Research*, (127), 102410. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102410>
- Pei, L., & Wu, H. (2019). Does online learning work better than offline learning in undergraduate medical education? A systematic review and meta-analysis. *Medical Education Online*, 24 (1), <https://doi.org/10.1080/10872981.2019.1666538>
- White, P., Mayes, E., Sutton, B., Ferguson, J., & Green, M. (2024). Teaching and learning in uncertain times: thinking with multiple crises. *Teaching Education*, 35 (3). <https://doi.org/10.1080/10476210.2023.2265311>

References

- Alokhina, N., & Kryklyva, I. (2021). Psyholoho-pedahohichni umovy formuvannia navchalnoi samostiinosti studentiv. *Molodyi vchenyi. Pedahohichni nauky*, 5 (93), 193-197 <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-5-93-37> (in Ukrainian).
- Kennedy M. & Alterator S., Morse M., Rudner J. (2025). Co-creative pedagogies: learning through uncertainty in higher education. *Higher Education*, (91), 805–824. <https://doi.org/10.1007/s10734-025-01444-w> (in English).
- Kharchenko, I., & Kharchenko, S. (2015). Pedahohichna maisternist vykladacha vyshchoi shkoly ta shliakhy yii pidvyshchennia. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*, (45), 114-119. <https://doi.org/10.31812/educdim.v45i0.2594> (in Ukrainian).
- Kononenko, S. (2025). Yevropeyskyi pidkhid ta osoblyvosti vykladannia u vyshchomu medychnomu zakladi osvity. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, (36), 86-92 <https://sources.pnpu.edu.ua/article/view/339433/327690> (in Ukrainian).
- Körkkö, M., Lutovac, S., & Korte, S. (2024). The sense of inadequacy and uncertainty arising from teacher work: Perspectives of pre- and in-service teachers. *International Journal of Educational Research*, (127), 102410. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102410> (in English).
- Koroid, T. (2025). Developing emotional intelligence and emotional competence in higher education studrnets. *The Modern Higher Education Review*, (10), 202–221. <https://doi.org/10.28925/2617-5266/2025.109> (in English).
- Koval, O. (2014). Rozvytok pedahohichnoi maisternosti maibutnikh vykladachiv ekonomichnykh dystsyplin v umovakh aspirantury. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohika*, 2(13), 277-282 <https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/download/932/2180/> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky. (2025). *Kabmin onovyv Stratehiiu rozvytku vyshchoi osvity vidpovidno do vyklykiv viiny*. <https://mon.gov.ua/news/kabmin-onovyv-stratehiiu-rozvytku-vyshchoi-osvity-vidpovidno-do-vyklykiv-viiny> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (MON). (2022). *Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky*. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/SWOT.stsenariyi-23.02.22.pdf> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (MON). (2022). *SWOT-analiz natsionalnoi systemy vyshchoi osvity*. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/SWOT.stsenariyi-23.02.22.pdf> (in Ukrainian).
- Pei, L., & Wu, H. (2019). Does online learning work better than offline learning in undergraduate medical education? A systematic review and meta-analysis. *Medical Education Online*, 24 (1). <https://doi.org/10.1080/10872981.2019.1666538> (in English).
- Ratnikov, V., & Zahlada, V. (2024). *Vyznachenist znannia ta osvitni nevyznachenosti*, pp. 127-131 <https://eprints.zu.edu.ua/42126/1/1.pdf> (in Ukrainian).
- Shepelenko, T., & Pinska, O. (2014). Psyholoho-pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti studentiv do tvorchoi profesiino-pedahohichnoi diialnosti. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*, (40), 331-337. <https://journal.kdpu.edu.ua/ped/en/article/view/3013/2749> (in Ukrainian).

- Tkachuk, I. (2014). Sutnist i struktura fenomenu «interpretatsiina kompetentnist studentiv pedahohichnoho koledzhu». *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*, (41), 321-325. <https://doi.org/10.31812/educdim.v41i0.2927> (in Ukrainian)
- Topuzov, O., Malykhin, O., & Opaliuk, T. (2018). Pedahohichna maisternist: rozvytok profesiino-pedahohichnoi adaptivnosti ta sotsialnoi refleksii maibutnoho vchytelia (Navchalnyi posibnyk). Kyiv: Pedahohichna dumka. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713245/2/pedmaysternist.pdf> (in Ukrainian).
- White, P., Mayes, E., Sutton, B., Ferguson, J., & Green, M. (2024). Teaching and learning in uncertain times: thinking with multiple crises. *Teaching Education*, 35 (3). <https://doi.org/10.1080/10476210.2023.2265311> (in English).

Tetiana Koroid, PhD in the Field of Knowledge 01 Education/Pedagogy, Senior Lecturer at the Department of Educology and Psychological-Pedagogical Sciences, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Ukraine.

Research interests: pedagogical mastery, students' reflection and self-development, psychological and pedagogical conditions of learning.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF UNIVERSITY STUDENTS' TEACHING MASTERY IN SITUATIONS OF EDUCATIONAL UNCERTAINTY

Abstract. The article analyzes the psychological and pedagogical conditions for the development of pedagogical mastery among higher education students in situations of educational uncertainty. Educational uncertainty, instability of requirements, the competence of teaching staff, and the quality of decision-making all necessitate high-quality, professional educational management, strategic thinking, leadership, and a systemic approach. Accordingly, the demands on university students' pedagogical mastery are increasing as an integral professional quality, as a synergy of their competencies and their ability to fulfill a complex professional mission. The need for a scientific substantiation of the psychological and pedagogical foundations for developing students' pedagogical mastery in conditions of educational uncertainty is becoming increasingly actual, as the potential for its development as a holistic personal and professional quality is diminishing. The author substantiates an original vision of pedagogical mastery as a dynamic process of self-construction of professional actions in the absence of ready-made normative solutions. Emphasis is placed on the synergy of emotional self-regulation, reflective activity, and pedagogical improvisation as an internal mechanism of the future teacher's professional development. It is noted that a student's pedagogical mastery depends on the competence and professional mastery of the teacher, as well as on the psychological and pedagogical conditions and the educational environment of the university. Pedagogical mastery is clarified as being interpreted not as the acquisition of competencies, but as an integrative psychological and pedagogical phenomenon that emerges in response to educational uncertainty. Original educational situations are proposed in which uncertainty acquires the status of a developmental resource. It is proven that under appropriate psychological and pedagogical conditions, the university environment is transformed into a space of autonomous pedagogical choice and responsibility.

Keywords: pedagogical mastery; students' professional training; psychological and pedagogical factors; tolerance for uncertainty; higher education pedagogy.